

Besprostornosti, tropi i topologije - problematike prostora u djelovanju BADco.

Tomislav Medak

U nepunih šest godina i jedanaest predstava od pokretanja BADco. problemi prostora i besprostornosti postojano se vraćaju - bilo da je riječ o problemima koji su uvjetovali naše djelovanje ili o problematikama koje su bile predmetom našeg rada. Međutim, inzistiranje na stvaranju unutarnje kompleksnosti, kao konstanta u radu BADco., nije dopuštalo da se prostor tretira kao izoliran problem, već kao polje u kojemu su za isti prostor ekspresije konkurirale različite razine uvjetovanja i proizvodnje. Prođimo stoga kroz ono što konstituiraju te različite razine.

Uvjeti besprostornosti

Krene li se već od neposredne datosti prostora za rad, izuzev povremenih suradnji s kazalištem &TD na predstavama "Čovjek.stolac" (2000.), "Diderotov nećak, ili krv nije voda" (2001.) ili netom praižvedene "Memories are made of this..." (2006.), BADco. je uglavnom dijelio neizvjesnu sudbinu neinstitucionalne kazališno-plesne scene. Između stiskanja u popunjene termine kazališta, kratkotrajnih naseljavanja napuštenih industrijskih prostora, igranja u klupskim ili izložbenim prostorima, do prilike za izvedbu u domicilnoj sredini rijetko se dolazi. Štoviše, često mogućnost izvođenja kod kuće valja skupo platiti iznajmljivanjem kazališnog prostora, a redovito uložiti vlastiti napor u pripremanje prostora za izvedbu - od nabavljanja tehnike do čišćenja poda. Nezahvalna situacija u kojoj se u domaće izvedbe mora ulagati ono što se drugdje mora zaraditi ogleda se i na nesrazmjeru koliko se zahtjevnije predstave imaju prilike igrati u Hrvatskoj, a koliko u inozemstvu - primjerice, predstava "Deleted Messages" odigrana je u pet puta u Hrvatskoj, a u šesnaest puta u inozemstvu.

Međutim, dok se prilike za igranje, ovisno o snalažljivosti, ovisno o raspoloživim sredstavima i ovisno o selektorskim izborima rijetkih festivala, povremeno mogu stvoriti, prostorne limitacije nezavisne scene postaju dubokosežnije osvrne li se pogled s prostora za izvedbu na prostor za proizvodnju. Bez mogućnosti da dobije termine za probe u kazališnim kućama, bez plesnog centra, bez centra za nezavisnu kulturu, ona je uglavnom upućena snalaziti se u neadekvatnim prostorima, kreirati bez prostornih i tehničkih uvjeta izvedbe, oslanjajući se na moć besprostornog imaginiranja. Egzemplarno je tako da BADco. već nekoliko godina uživa gostoprimstvo Centra za kulturu Novi Zagreb, gdje ima redovito na raspolaganju prostor omanje, tehnički neopremljene dvorane bez plesnog poda, ali da svoje predstave gotovo nikada ne igra u iole sličnim prostorima.

Time u našim neinstitucionalnim uvjetima djelovanja, uslijed lišenosti od prostora za rad i prostora za izvedbu, predstave počivaju na svojevrsnom izvedbenom skoku u prostor koji najčešće povlači za sobom uvjetovanja konceptualne naravi: eksperimentiranje u izvedbi teži biti prostorno neutralno, ograničeno na protezanje izraza, međudnose aktera i prostorne relacije, lišeno eksperimentiranja s izvedbenošću pojedinačnog prostora. Pojednostavljeno, to za izvođače koji institucionalno nisu vezani za kazališne kuće, za aktore koje nevezanost uz infrastrukture oslobađa za mobilnosti, za predstave čiji prostorni identitet ne dijeli identitet pojedinačnog prostora izvedbe, znači ili da preostaje stvarati predstave za geometriju generičkog prostora ili za teritorije specifičnih prostora. Predstave BADco. većinom su se kretale unutar dijapazona generičkog prostora, a posljednjih nekoliko predstava inzistiralo je na radikalizaciji te generičkosti prostora, primjerice brisanjem funkcionalne diferenciranosti pozicija u prostoru u slučaju "Deleted Messages" (2004.) ili prerazmjешtanjme prostora kazališnih funkcija u slučaju "Memories are made of this...".

Prostori i tropi

Osnovno svojstvo generičkih prostora izvedbe jest njihova prekodiranost simboličkim prostorom radnje. Materijalnost prostora izvedbe, premda uvijek zapravo prezentna, uvijek

prelazi u nevidljivu funkcionalnu pozadinu simbolizacije. Tako se, primjerice, postkonvencionalnost u izvedbenim umjetnostima zasniva na osujećivanju simboličkog kroz djelovanje materijalnoga.

Prostor u radu BADco. često je uhvaćen u dijalektiku materijalnosti i simobličnosti. Tako u predstavi "Rebro kao zeleni zidovi" (2003.) šetnja izvođača i publike po rubu izvedbenog prostora predstavlja šetnju po zatvorskom dvorištu kao stereotipsku formu razgovora među zatvorenicima, ali istodobno funkcionira kao konkretna forma istupanja izvođača iz radnje i razgovora o izvedbi. U predstavi "FleshDance" (2004.) ples smješten u kut između podne i zidne plohe odvija se u kao da sila teže pritišće jednako na jednu i drugu ploha, a tako zbijen predstavlja i specifičnu dimenzionalnost prostora u slikarstvu Francisa Bacona, ali smještenost plesa u kut između ploha ujedno omogućuje specifičan oblik plesnoga pokreta. "Deleted Messages" evocira prostor karantene, dok istodobno koristi model širenja zaraze kao organizacijski princip razvoja izvedbe.

Prostori i topologije

Međutim, odnos između metaforičnosti i prostora ima mogući daljnji stupanj razvoja u kojemu se organizacijski princip izvedbe poklapa s organizacijskim principom svijeta izvan izvedbe - u kojemu je određen topus u izvedbi ujedno i struktura svijeta izvan granica izvedbe.

Opet u predstavi "Deleted Messages" prostor je organiziran tako da funkcionira kao prostor meke kontrole ocrtan krhkom bijelom tkaninom na grubom betonskom podu i gotovo nezamjetnim aluminijskim letvicama. Pravila kretanja i ponašanja unutar mikro-svijeta predstave nisu razvidna, a nadzor je samo nagoviješten. Izostanak čvrstih pravila tu onda gledatelje povratno prisiljava da se subjektiviraju prema vlastitoj projekciji očekivanja drugog subjekta, a kakvo god da pravilo odaberu zbog tog projiciranja očekivanja drugog uključeni su u program izvedbe.

Upravo kroz takvo meko subjektiviranje kroz moć vlastitog izbora vođenog projekcijom drugog nadzirućeg subjekta, ali koji pritom ne dopušta bilo kakav supstancijalan izbor - koji već prethodno ne bi bio uključiv, formiraju se subjekt u današnjim uvjetima sveopće komodifikacije žudnje.

Ovime su zaokružene tri razine uvjetovanja i proizvodnje koji su jukstaponirani u radu BADco.: besprostornost i sukladna prostorna mobilnost, tematsko vezivanje prostora izvedbe te organizacijski principi prostora kao refleksija organizacijskih principa prostora izvan izvedbe.

-

Ovaj članak ustupljen je pod uvjetima licence Creative Commons Imenovanje-Dijeli pod istim uvjetima 2.5: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/hr/>. Možete ga slobodno kopirati, preuzimati i prerađivati.